

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2023

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету № 2 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол № 7 від 13.12.2023)*

Рецензенти:

Оленюк О.В., доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка кандидат філологічних наук, доцент

Андрусішин Р.М., заступник декана факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: Л.І. Кузьо. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 131 с.

У збірнику акцентовано увагу на методичних аспектах, спрямованих на розвиток мовної культури як стратегічного засобу забезпечення лінгвістичної безпеки держави; формуванні іншомовної компетентності правоохоронців України, враховуючи сучасні виклики та потреби; міжкультурній іншомовній компетентності загалом, що стає ключовою у навчальному процесі. Увага приділена організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти, використанню інноваційних форм та методів навчання мов. Досліджено використання онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання, його переваги та виклики. Окремі дослідження присвячені викликам та можливостям, які виникають у зв'язку із сучасними умовами навчання мов, зокрема у мультикультурному аспекті, підкреслюючи важливість розуміння різноманітності культур у процесі вивчення та використання мов.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2023

процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Однією з інтерактивних технологій навчання є проектна робота, яка передбачає створення проекту одним, двома чи групою вихованців. Робота над проектом дозволяє задіяти в процесі навчання не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а також її почуття, емоції, вольові якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал, визначенню особистістю свого емоційно-ціннісного ставлення до нього, підвищенню ефективності, засвоєння.

Список використаних джерел.

1. Інноваційні технології на уроці німецької мови / Упоряд.: Л. Горбач. К. 2008. С. 4 – 9, 87 – 89.
2. Опратний С. М. Основні напрями вдосконалення професійного навчання державних службовців ділової англійської мови / С. М. Опратний // Університетські наукові записки. 2005. № 1–2 (13–14). С. 312–316.
3. Петрошук О. П. Навчальний посібник з курсу методики навчання іноземних мов. К., 2002.
4. Склярєнко Н. К. Як навчати сьогодні іноземних мов (концепція) // Іноземні мови. 1995. № 1.
5. Шкабаріна М. А. Розвиток педагогічної креативності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення фахових дисциплін: монографія / М. А. Шкабаріна. Рівне : видавець О. Зень, 2019. 149 с.

Валентина ВОЛОШИНА

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Анотація. Стаття присвячена питанню національно-патріотичного виховання студентів на заняттях з української мови. Спираючись на проведені дослідження, автор робить висновок щодо змін, що відбулися у національно-патріотичному досвіді студентів протягом тих років, коли триває війна в Україні. Розкриває психолого-педагогічні умови національно-патріотичного виховання студентів закладів вищої освіти та засоби його ефективної реалізації.

Ключові слова: *національно-патріотичне виховання, патріотизм, заклад вищої освіти, методи та форми виховання.*

Abstract. The article is devoted to the issue of national-patriotic education in Ukrainian language classes. Based on the conducted research, the author draws a conclusion regarding the changes that occurred in the national patriotic experience of students during the years of the war in Ukraine. It reveals the psychological and pedagogical conditions of the national-patriotic education of students of higher educational establishments and the means of its effective implementation.

Keywords: *national-patriotic education, patriotism, higher educational establishments, methods and forms of education.*

Постановка проблеми. Проблема національно-патріотичного виховання підростаючого покоління завжди була актуальною. Проте особливої актуальності ця проблема набула в наші дні, коли Україна у стані війни, коли український народ у нелегкій боротьбі з ворогом відстоює свою територіальну цілісність, волю, незалежність, а почуття патріотизму кожного українця щоденно піддається серйозним випробуванням. Але, незважаючи на цю ситуацію, українське суспільство не сприймає дану проблему однозначно. Навіть війна не змінила ставлення до своєї Батьківщини. Питання щодо значення рідної мови для людини стають чи не головними серед дискусійних питань. Є й такі випадки, коли наші громадяни повтікали з країни, щоб не йти на війну, і хизуються цим у соцмережах. Затримання колаборантів теж є серед основних тем обговорення. Особливо стає прикро і боляче, коли колаборантами стають педагоги – саме ті люди, які займалися навчанням і вихованням дітей.

Питаннями патріотичного виховання займалися та продовжують вивчати чимало дослідників. Так, сутність патріотизму, як моральної якості, визначалася Й. Песталоцці, А. Дістервегом, Г. Сковородою, як стрижневий принцип національного виховання – К. Ушинським, М. Грушевським, І. Огієнком, Г. Ващенком, О. Вишневським. Теоретичні й методичні засади патріотичного виховання дітей і молоді розглядали О. Духнович, С. Русова, Г. Ващенко, А. Макаренко, В. Сухомлинський. Особливо цінними є сучасні наукові розробки: концепція українського виховання О. Вишневського; наукові праці, присвячені засобам патріотичного виховання студентської молоді: Т. Анікіної (художнього краєзнавства), О. Гевко (декоративноужиткового мистецтва), Є. Франківа (туристично-краєзнавчої діяльності), Ю. Красильника (української етнопедагогіки), Ю. Каюкова (героїчних традицій українського козацтва), Ю. Руденка (національно-патріотичних ідеалів юних козаків). Проаналізувавши дослідження вищеназваних учених, можна зробити висновок, що питанню формування патріотичних якостей у здобувачів вищої освіти не приділялося належної уваги. Недостатньо наукових праць, у яких було б обґрунтовано зміст патріотичного виховання та методика його реалізації під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Метою даної статті є представити різні форми та методи національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти для формування у них відчуття власної гідності, відповідальності за свої вчинки, почуття патріотизму, національної гордості, любові до рідного краю та народу.

Виклад основного матеріалу. Патріотичне виховання здобувачів вищої освіти є організованим, планомірним та цілеспрямованим процесом національних цінностей і норм культури, який формує національно-громадянську самосвідомість, патріотичні переконання та поведінку, усвідомлення власних вчинків на користь народу та держави, готовність до захисту власної країни.

Що ж стосується традиційних методів виховання, що впливають на виховний потенціал здобувачів вищої освіти, варто використовувати в освітній діяльності бесіди, диспути, лекції, семінари, роботу з книжкою та іншими джерелами знань, а

також дослідницькі, пошукові, творчі, ігрові, ситуаційні тощо. Варто також надавати перевагу активним методам, які базуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини та сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. Наприклад: проектна діяльність, ситуаційно-рольові ігри, «мозкові атаки», ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій, ситуацій успіху, аналіз конфліктів, моделей, використання засобів масової комунікації.

На заняттях з української та літератури здобувачі пізнають світ прекрасного, змінюються їх вчинки, ставлення до людей, переживання, прагнення й ідеали. Варто практикувати у закладах вищої освіти проведення Тижня рідної мови, що дасть можливість здобувачам проявляти свої творчі здібності, проводити мовно-літературні квести, брати участь у ораторських конкурсах, звітувати про дослідницьку роботу в рамках проєкту «Вулицями рідного міста», створювати відеорепортажі про мову та організувати благодійні ярмарки.

Використовуючи на заняттях з української мови та літератури численну кількість засобів виховання, тим самим формуємо у молоді моральні цінності на прикладах позитивних героїв художніх творів, встановлюємо живий зв'язок далекого минулого із сучасністю, виховуємо почуття гордості за свою Батьківщину, свій народ. Особливістю патріотичного виховання здобувачів є власне поєднання його з освітнім процесом за допомогою різних форм, таких як лекції, екскурсії, розповіді.

Заслуговує уваги також такий засіб патріотичного виховання як туристсько-краєзнавча робота. Завдяки їй можна виявити основні інтереси здобувачів, пробудити їхню спостережливість, Вона дає можливість виявити основні інтереси дітей, пробудити їхню спостережливість, сприяти розвитку дослідницьких здібностей здобувачів, знайомить із історією, культурою, звичаями та традиціями українського народу, створює умови для вільного розвитку особистості, яка любитиме Батьківщину та вірно їй служитиме. Туристичні поїздки та краєзнавчі екскурсії – одна з найефективніших форм національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти. Можна запропонувати здобувачам подорож до цікавих

міст України, пройтися різними цікавими історичними місцями, культурними природними парками; ознайомити здобувачів з місцями життя та творчості наших відомих поетів; розповісти про народні промисли місцевості. Знайомство та вивчення під час екскурсій вітчизняних пам'яток світової культури формують у молоді гордість за національні реліквії та розуміння загальнолюдських цінностей. Систематичне та цілеспрямоване навчально-патріотичне виховання допомагає сформувати у здобувачів вищої освіти високу патріотичну свідомість, почуття любові до України, готовність до виконання громадянських і конституційних обов'язків та є складовою ланкою навчального процесу.

Варто також пропонувати здобувачам перегляд кіно- та телефільмів на патріотичну тематику з обов'язковим обговоренням, що допоможе здобувачам диференціювати справжні і штучні ідеали, зрозуміти, що справжні загальнолюдські цінності незмінні протягом тисячоліть, національні цінності теж зберігаються і передаються від покоління до покоління. Завдання викладача сприяти тому, щоб здобувачі могли глибоко і критично сприймати побачене на екрані, вміли правильно оцінювати події, явища, героїв, що допоможе сформувати у них правильні уявлення про ціннісні ідеали. Як приклад, можна переглянути та обговорити фільм „Вогнем і мечем”, у якому створювалися сприятливі умови для з'ясування позицій польського кінорежисера і фактів української історії, порівняння світосприйняття, ментальності польського й українського народів. Також заслуговують на увагу у плані патріотичного виховання такі фільми української класики, як „Тіні забутих предків”, „У неділю рано зілля копала”, „Украдене щастя”. При обговоренні зі здобувачами вищої освіти цих творів мистецтва, варто використовувати такі форми, як відверті розмови та дискусії. Варто допомогти здобувачам у поясненні своїх почуттів, наголосити на тому, наскільки це дороге, близьке, рідне відчуття свого народу. При перегляді сучасних фільмів варто порівнювати національні сюжети, національних героїв.

Гуманітарні дисципліни у закладах вищої освіти є головним фактором змісту підготовки майбутніх фахівців, які не лише професійно підготовлені, мають теоретичні знання й практичні вміння та навички, а й творчо осмислюють надбання

науки, техніки, економіки, бажають і вміють застосовувати здобуті знання на користь суспільства, розбудову економіки та виробництва України. У навчальних планах, планах виховної роботи гуманітарних кафедр, робочих програмах навчальних дисциплін, індивідуальних планах роботи викладачів виховна робота є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу: зміст занять підпорядкований виховній меті; виховні заходи інформаційно насичені, науково обґрунтовані, історично визначені тощо. Культура майбутнього спеціаліста формується під впливом системи навчально-виховних заходів, на засадах демократизму, патріотизму, плюралізму думок, дій, багатогранності, активної ініціативи та ін. У планах гуманітарних кафедр поряд з типовими нормативними курсами необхідно також вводити альтернативні програми спецкурсів та спецсемінірів, що сприятиме вибору здобувачами програм, які відповідають їх інтересам і нахилам, сприятимуть розвитку їх здібностей.

На лекціях і практичних заняттях з гуманітарних дисциплін також можна застосувати чималу кількість можливостей для реалізації завдань патріотичного виховання. В першу чергу – це зміст, ілюстративний текстовий матеріал для різних видів самостійних і контрольних завдань, письмових творчих робіт. Професійна спрямованість здобувачів здійснюється за допомогою акцентування їхньої уваги на тих темах, які мають важливе значення у майбутньому житті, на їх зв'язку з моральними, політичними, економічними, екологічними тощо. Це здійснюється вибором проблематики тем, кожна з яких передбачає різні форми реалізації комунікативних завдань. Теми “Людина”, “Освіта”, “Наука”, “Природа”, “Батьківщина” вивчаються різними навчальними дисциплінами у такий спосіб: повідомлення на заняттях з історії України (“Героїчні постаті українців в історії”), доповіді на заняттях з історії української культури (“Українські традиції в музиці, живописі, архітектурі”), організація та обговорення художньо-мистецьких заходів на культурологічних практикумах (театральні вистави, художні виставки), тематичні бесіди (“Людина в культурно-освітньому просторі”), дискусії (“Український культурний ідеал”).

Висновки. Справжнього патріота виховає тільки патріот. Тому так важливо, щоб у викладачів, які опікуються питаннями національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти, був сформований високий рівень національно-патріотичної свідомості і громадянської компетентності та людської гідності. Адже, Хто горнеться до чужого, Того Бог карає, Свої його цураються, В хату не пускають (С. Воробкевич)

Список використаних джерел.

1. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності: наук. видання. Київ: Либідь, 2006. 272 с.
2. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Підручник для педагогів. Київ: Школяр. 1999. 385 с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ: Українська книга, 2000. 480 с.
4. Програма національно-громадянського виховання студентської молоді. Дрогобич, 2003. 55 с.

Тетяна ГОЛОВАЧ

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

POSITIVE LEARNING ENVIRONMENT: CREATING STRATEGIES

Abstract. A positive learning environment is pivotal for fostering effective education and promoting student well-being. This research explores the issue of creating strategies to establish and maintain positive learning environments. It delves into the importance of a conducive atmosphere for learning and highlights various strategies and practices that educators and institutions can employ to cultivate positivity within educational settings. These strategies encompass elements such as classroom